

การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง*
POTENTIAL DEVELOPMENT OF THE NEWLY ORDAINED MONKS OF THE
SANGHA IN MUANG DISTRICT, RAYONG PROVINCE

พิชญกัญญา กองนิล

Pitchayakanya Kongnil

นักวิจัยอิสระ

Independent Researcher

Corresponding Author E-mail: bee988965@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง 2. เปรียบเทียบศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง 3. นำเสนอการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามจากพระนวกะใน อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำนวน 187 รูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้คือค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูปหรือคน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงประกอบบริบทสรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของพระนวกะ ที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาทักษะ อยู่ในระดับมาก ถัดมา คือ ด้านเจตคติ ด้านพฤติกรรม ด้านการฝึกอบรม ด้านการศึกษา ด้านคุณลักษณะ ด้านความสามารถ และลำดับสุดท้ายคือ ด้านความรู้ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนา; พระนวกะ; คณะสงฆ์

Abstract

This research article has the objectives: 1. Study the potential of the Nawaka monks of the Sangha, Mueang District, Rayong Province. 2. Compare the Nawaka potential of the Sangha, Mueang District, Rayong Province. 3. Present the development of the Nawaka potential of the Sangha, Mueang District, Rayong Province. Research methodology. It is a combined method. Quantitative research using questionnaires from 187 Nawaka monks in Mueang District, Rayong Province. Data were analyzed using a social science package. Statistics used are frequency, percentage, mean, standard deviation. T-test and F-value test using one-way analysis of variance method and qualitative research with in-depth interviews with 9 key informants or people using the technique of content analysis to summarize the context in an essay.

The research results found that Level of opinion of Phra Nawaka that has an impact on the development of the potential of the Sangha in Mueang District, Rayong Province as a whole is at a high level When considering each aspect, it was found that it was at a high level in every aspect. Arranged in descending order: skill development. It is at a high level. Next is attitude and behavior. Training, education, characteristics Ability And the last thing is the knowledge aspect, which is at a high level.

Keywords: Development; Phra Nawaka; Sangha

บทนำ

พระสงฆ์ เป็นทรัพยากรมนุษย์ในสังคมที่มีบทบาทพัฒนาจิตใจ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคน โดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา โดยการเป็นผู้นำอบรมประชาชนให้ปฏิบัติธรรมและเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ไปจนถึงระดับประเทศ เพื่อให้ประชาชนยึดมั่นในพระพุทธศาสนา มีค่านิยมและบรรทัดฐานสังคมที่ดีงาม ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมต่อไป ดังปรัชญาที่ว่า จะพัฒนาการต้องเริ่มที่ตน จะพัฒนาคนต้องเริ่มที่จิตใจ จะพัฒนาใครเขาต้องเริ่มต้นที่เราก่อน พระสงฆ์มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้วยอาศัยคุณสมบัติความบริสุทธิ์ ความเสียสละ และความมีสติปัญญา แนะนำสั่งสอนประชาชนให้ประพฤติปฏิบัติชอบในการดำรงชีวิตมาโดยตลอด ส่วนในด้านสังคมก็ได้แนะนำ สั่งสอน และสร้างจิตสำนึก นำทางสู่ความหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งทางกาย และจิตใจ สั่งสอนให้มนุษย์มั่นใจในศักยภาพของมนุษย์ว่า เป็นผู้

ฝึกฝนพัฒนาให้มีวิสัยแห่งการพัฒนาได้อย่างสูงสุดโดยอาศัยการศึกษาอบรม (วคิน อินทสระ, 2546)

จากสภาพการณ์ในปัจจุบัน ความเจริญทางด้านวัตถุมีมาก ปัญหาเศรษฐกิจ บ้านเมือง โจรคระบาด ผู้คนในประเทศเสียชีวิตและขาดที่พึ่ง ก่อให้เกิดปัญหาตามมา มากมาย โดยเฉพาะในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ที่ผู้วิจัยอาศัยอยู่นั้น เป็นกลุ่ม คนทำงานโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบ จากพิษเศรษฐกิจและการเกิดโรคระบาด ซึ่งตอนนี้กำลังอยู่ในระยะฟื้นตัว จำเป็นต้องหาที่พึ่งทั้งทางกายและทางใจ เพื่อเป็นทางออก ในการแก้ปัญหาชีวิต เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งชาวพุทธส่วนใหญ่ในพื้นที่ก็เลือกที่จะเข้าวัด เพื่อเป็นที่พึ่งทางใจ โดยใช้ธรรมะเป็นเครื่องเยียวยา มีทั้ง เข้าวัดทำบุญอยู่เป็นประจำแล้ว บางกลุ่มเข้าวัดเพราะหาที่พึ่งเพื่อบำบัดความทุกข์ และตั้งความหวังกับพระภิกษุทุกรูปว่า จะต้องเป็นผู้ปลื้มทุกข์ให้ตนได้ (สิทธ์ บุตรอินทร์, 2533) อีกทั้งปัจจุบันเป็นยุคของข้อมูล ข่าวสาร รวดเร็ว ซึ่งชาวที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติของพระที่ไม่เหมาะสม เป็นที่สนใจ และจับตามองของสังคมไทย (ชัยญาณัฐ จินณณัฐชา, 2554) สำหรับพระนวกะ หรือผู้ บวชใหม่ ผู้บวชไม่นานนั้นหากก่อนเข้ารับการบวชพึงมีการปรับพื้นฐานเกี่ยวกับหัวข้อธรรม การประพฤติปฏิบัติตน อาจจะมีไม่มาก แต่ก็สามารถแสดงศักยภาพของตนให้แก่ญาติ โยมได้ในเบื้องต้นด้วยกิริยาที่ดูสำรวมระวัง ก็สามารถก่อให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสได้ และเป็น การให้ธรรมะอย่างถูกต้อง ไม่แนะไปทางวัดถุงมงาย ก็ได้ชื่อว่า ทำหน้าที่ศาสนทายาทใน การเผยแผ่ศาสนาอย่างแท้จริง ดังปรากฏใน รูปสูตร ว่าด้วยบุคคลผู้ถือรูปเป็นประมาณ พระนวกะในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ยังจำเป็นต้องพัฒนาทางการศึกษาพระ ธรรมวินัย รวมถึงข้อวัตรปฏิบัติต่าง ๆ ที่เหมาะสมแก่สมณสาธูป (กัญญา สรรพศรี, 2561)

ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง จากแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะสามารถค้นหา สมรรถนะของพระนวกะ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยองได้อย่างลุ่มลึก และสามารถ นำมาบูรณาการเพื่อให้องค์กรสงฆ์เกิดความเข้มแข็ง และเกิดการบริหารจัดการเพื่อพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์พระนวกะ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดระยอง ให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพ จึง เป็นปัญหาที่องค์กรสงฆ์ต้องศึกษา เรียนรู้ ค้นหากระบวนการจัดการการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เพื่อเป็นการเพิ่มสมรรถนะและดึงศักยภาพของพระนวกะที่มี อยู่ให้เกิดการพัฒนา อย่างมั่นคง แข็งแรงและยั่งยืน เกิดความภาคภูมิใจในการครองสมณะ เสด และพร้อมที่จะทำหน้าที่รักษาและเผยแผ่พระศาสนาเพื่อประโยชน์ตนและผู้อื่นใน พระพุทธศาสนาสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
2. เพื่อเปรียบเทียบศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
3. เพื่อนำเสนอการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือ และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กำหนดกลุ่มประชากรจากการให้ตอบแบบสอบถาม คือคณะสงฆ์พระนวกะทั้งหมดจาก 10 ตำบล ที่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ทั้งหมด 187 รูป และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 9 รูปหรือคน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึก ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 3 รูปหรือคน กลุ่มที่ 2 กลุ่มพระสังฆาธิการ จำนวน 2 รูป กลุ่มที่ 3 กลุ่มตัวแทนผู้ปกครองพระนวกะ จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 4 กลุ่มตัวแทนผู้นำท้องถิ่น จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดในการวิจัย ซึ่งสังเคราะห์มาจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะประเด็นศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview Form) แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่า IOC ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญ (Experts) จำนวน 5 รูปหรือคน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาทฤษฎี ด้านระเบียบวิธีวิจัย และด้านพระพุทธศาสนาหรือด้านการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่วิจัยเป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

4. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2. ความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) 3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามอายุ พรรษา วุฒิการศึกษา วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (T-test) และค่าเอฟ (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) 4. ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง วิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Technic)

การวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลตามเทคนิคและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะที่แตกต่างกันตามรูปแบบการวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมวิเคราะห์และสังเคราะห์ สรุปผล และนำเสนอเขียนเป็นความเรียงทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2. ความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) 3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามอายุ พรรษา วุฒิการศึกษา วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (T-test) และค่าเอฟ (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) เมื่อพบว่ามีความ

แตกต่างกันจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) 4. ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง วิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis Technic)

การวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลตามเทคนิคและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะที่ต่างกัันตามรูปแบบการวิจัย ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมวิเคราะห์และสังเคราะห์ สรุปผล และนำเสนอเขียนเป็นความเรียงทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของ การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นของการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง 1. ด้านการฝึกอบรม 2. ด้านการศึกษา 3. ด้านการพัฒนาทักษะ 4. ด้านความรู้ 5. ด้านความสามารถ 6. ด้านพฤติกรรม 7. ด้านคุณลักษณะ 8. ด้านเจตคติ ดังรายละเอียดที่แสดงตัวอย่างค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยได้นำเสนอผลของ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม

การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการฝึกอบรม	4.08	0.74	มาก
ด้านการศึกษา	4.07	0.75	มาก
ด้านการพัฒนาทักษะ	4.18	0.70	มาก
ด้านความรู้	3.86	0.75	มาก
ด้านความสามารถ	3.88	0.65	มาก
ด้านพฤติกรรม	4.09	0.68	มาก
ด้านคุณลักษณะ	4.05	0.70	มาก
ด้านเจตคติ	4.13	0.66	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทั้งหมด	4.04	0.60	มาก

จากตารางที่ 1 พระนวกะมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบน

มาตรฐานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.04$, S.D.=0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ใน ระดับมากทุกด้าน ซึ่งกลุ่มประชากรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพพระนวกะ ของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาทักษะ ($\bar{X}=4.18$, S.D.=0.70) ด้านเจตคติ ($\bar{X}=4.13$, S.D.=0.66) ด้านพฤติกรรม ($\bar{X}=4.09$, S.D.=0.68) ด้านการฝึกอบรม ($\bar{X}=4.08$, S.D.=0.74) ด้านการศึกษา ($\bar{X}=4.07$, S.D.=0.75) ด้านคุณลักษณะ ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.70) ด้านความสามารถ ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.65) ด้านความรู้ ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.75) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

2.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระนวกะที่มีต่อการพัฒนา ศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษา เปรียญธรรมตามรายละเอียด ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 พระนวกะที่มีอายุต่างกัน มีศักยภาพมีความคิดเห็น ต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 พระนวกะที่มีพรรษาต่างกัน มีศักยภาพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 พระนวกะที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีศักยภาพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 สรุปผลโดยรวมการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระนวกะที่มีต่อการพัฒนา ศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ 1 – 3

สมมติฐาน	ตัวแปรทดสอบ	F/t	Sig.	ผลการศึกษา	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	อายุ	1.367	0.247		✓
2	พรรษา	5.531	0.001*	✓	
3	วุฒิมัธยมศึกษาสามัญ	2.893	0.058		✓
	วุฒิมัศึกษานักธรรม	6.822	0.000*	✓	
	วุฒิมัศึกษาเปรียญธรรม	2.962	0.034		✓

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระนวกะที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลสรุปได้ว่า

พระนวกะที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

พระนวกะที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

พระนวกะที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

พระนวกะที่มีวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

พระนวกะที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า คณะสงฆ์มีหน้าที่ให้ความรู้เรื่องพระธรรมวินัยการเป็นผู้มีศีลแบบภิกษุ เป็นต้นแบบเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่พระนวกะ ให้การศึกษาความรู้ทั้งปริยัติและปฏิบัติ มีการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้แนะนำหน้าที่ข้อวัตรปฏิบัติของภิกษุ และพระนวกะมีหน้าที่เรียนรู้ตั้งใจศึกษาตามหลักพระวินัย หลักธรรม และการประพฤติปฏิบัติตนแบบภิกษุผู้อยู่ในศีลในธรรม มีจิตใจที่มีคุณภาพและมีสมรรถภาพในการศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทั้งในทางปริยัติและในทางปฏิบัติ เพื่อให้มีจิตใจที่เข้มแข็งสามารถปรับตัว และใช้หลักธรรมในการบริหารจัดการที่ไม่พึงประสงค์ได้ โดยการฝึกอบรม เรียนรู้และอยู่ในวิถีของสมณะ เปลี่ยนแปลงทัศนคติเกิดความศรัทธาลึกซึ้งในพระพุทธศาสนา เกิดปัญญาภายในสามารถมองเห็นโลกได้ตามความเป็นจริง อยู่ในเพศบรรพชิตอย่างมีความสุข สงบ และเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวม จนเกิดการดำรงรักษาและสืบทอดหลักคำสอนเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้อยู่สืบไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความคิดเห็นของพระนวกะที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอภิชาติ ฌานสุโภ และคณะ (2564) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะสำหรับวัดในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะสำหรับวัดในประเทศไทยมีแนวทางในการที่จะทำให้การฝึกอบรมพระนวกะมีมาตรฐานและเป็นประโยชน์ มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เหมาะสมแก่สถานการณ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธญาณ โอบอ้อม (2558) ที่ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาได้ส่งเสริมให้บุคลากรศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ขั้นศีล คือ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้วยระบบการศึกษา ขั้นสมาธิ คือ พัฒนาพฤติกรรมจิตให้มี EQ ขั้นปัญญา คือ ให้มีการศึกษาเพิ่มเติม

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระนวกะที่มีต่อ การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระนวกะที่มีอายุ และวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจินตนิท หนูชูสีห์สกุล และคณะ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาสำหรับพระภิกษุนวก ผลการวิจัยพบว่า การประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญโดยรวมของหลักสูตรฝึกอบรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบที่สอดคล้องกับองค์ประกอบพื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของนักวิชาการที่มีชื่อเสียงในแต่ละด้านด้วย ส่วนพระนวกะที่มีพรรษา และวุฒิการศึกษานักธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยของพระธีระเดช เตชธมโม (2563) ได้การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาอินทรีย์สังวรของพระภิกษุนวกะในสังคมปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า พระภิกษุนวกะไม่มีความอดทนเป็นผู้ว่ายากสอนยาก 1. พระภิกษุนวกะเห็นแก่ปากท้อง ตัดใจในรสอาหาร 2. ภิกษุนวกะยังมีจิตรักใคร่ในสตรี 3. พระภิกษุนวกะเพลิดเพลีนสิ่งอันนวยความสะอาด

3. แนวทางการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า หลักไตรสิกขา 1. อธิศีลสิกขา ในที่นี้คือ คณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดระยองมีหน้าที่ให้ความรู้เรื่องพระธรรมวินัยการเป็นผู้มีศีลแบบภิกษุ เป็นต้นแบบ เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่

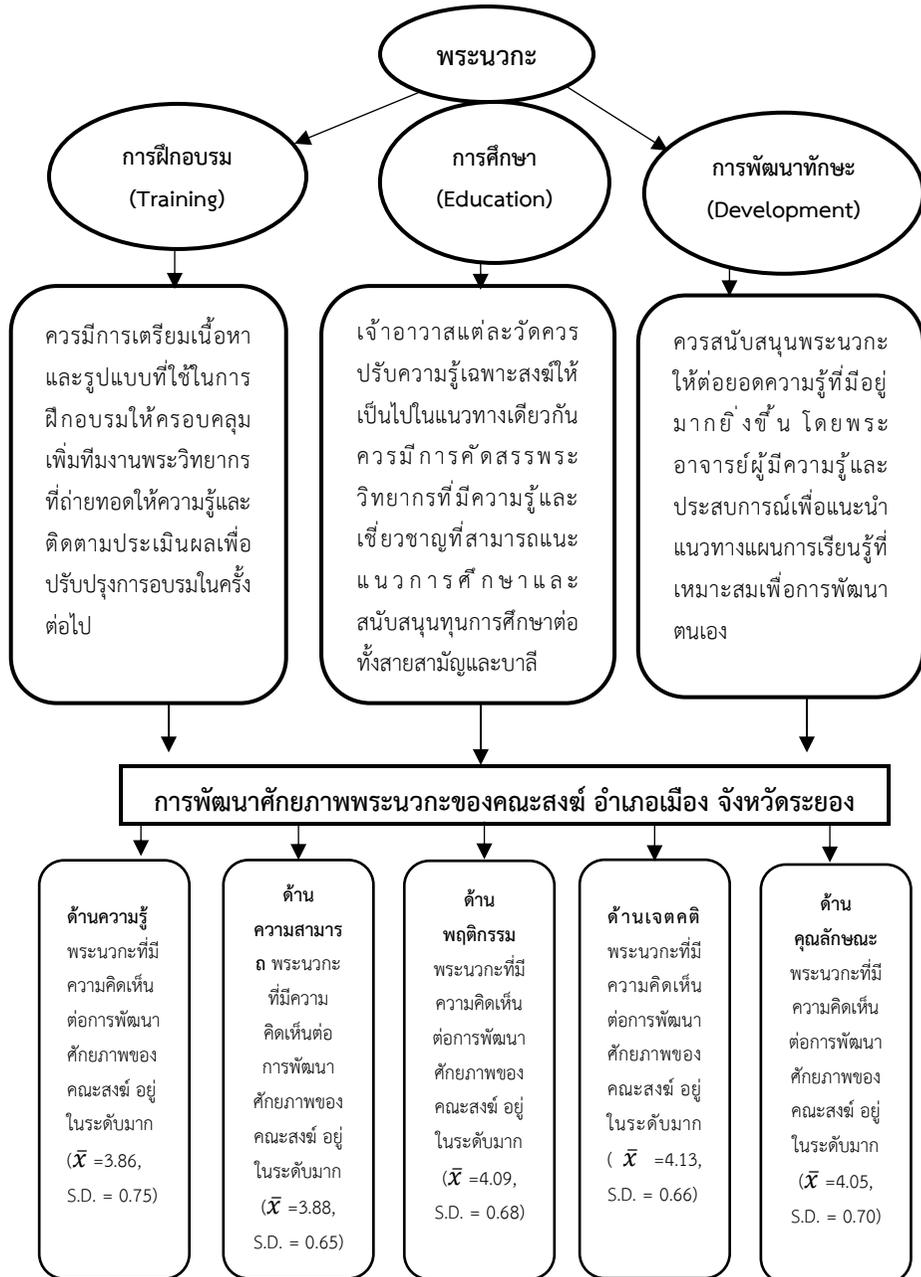

พระนวกะ ให้การศึกษาความรู้ทั้งปริยัติและปฏิบัติ มีการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้แนะนำหน้าที่ข้อวัตรปฏิบัติของภิกษุ เอาใจใส่กำกับดูแลการประพฤติปฏิบัติตนของพระที่บวชเข้ามาใหม่ มีการส่งเสริมและให้โอกาสในการแสดงความสามารถ เมื่อพระนวกะมีความชำนาญหรือเชี่ยวชาญในระดับหนึ่งที่สามารถช่วยงานของวัดหรือคณะสงฆ์ได้ ก็สนับสนุนเพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอดยิ่งขึ้นไป 2. อธิจิตศึกษา ในที่นี้คือ พระนวกะ มีหน้าที่เรียนรู้ตั้งใจศึกษาตามหลักพระวินัย หลักธรรม และการประพฤติปฏิบัติตนแบบภิกษุผู้อยู่ในศีลในธรรม มีจิตใจที่มีคุณภาพและมีสมรรถภาพในการศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทั้งในทางปริยัติและในทางปฏิบัติ เพื่อให้มีจิตใจที่เข้มแข็งสามารถปรับตัว และใช้หลักธรรมในการบริหารจัดการที่ไม่พึงประสงค์ได้ เมื่อสละทางโลกมาแล้ว หรือแม้แต่เมื่อลาสิกขาไปก็สามารถนำหลักธรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นคนดีของสังคมสร้างค่านิยมและเจตคติในการบวชได้อย่างมีคุณภาพ สามารถนำหลักธรรมไปเผยแผ่ได้อีกด้วย 3. อธิปัญญาศึกษา ในที่นี้คือ ผลลัพธ์ที่เกิดจากการเรียนการศึกษา การฝึกอบรม การเรียนรู้และอยู่ในวิถีของสมณะ เปลี่ยนแปลงทัศนคติ เกิดความศรัทธาสึกขี้ใจในพระพุทธศาสนา เกิดปัญญาภายในสามารถมองเห็นโลกได้ตามความเป็นจริง อยู่ในเพศบรรพชิตอย่างมีความสุข สงบ และเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ผู้อื่นและส่วนรวม จนเกิดการดำรงรักษาและสืบทอดหลักคำสอนเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้อยู่สืบไป สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาจรัญ พุทธสิริ (2558) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของคณะสงฆ์ใน อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสาราณียธรรม ผลการวิจัยพบว่า คณะสงฆ์ควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว ควรมีมนุษยสัมพันธ์ พุดจาติ มีอัธยาศัยไมตรีดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ควรพุดจาและทำงานด้วยการเอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของทุกคน ควรพัฒนาวัดด้วยความจริงใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และควรมีการทำงานเป็นทีม และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวิเชียร ปัญญาวิโร (2554) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา: กรณีสึกษาโรงเรียนวิถีสัทธรรม ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนา 3 ด้าน คือ 1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านศีล ควรมีการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้มีความเข้าใจในสภาวะของตน และทางโรงเรียนควรมีการนิมนต์พระภิกษุมาสอนศีลธรรมในโรงเรียน รวมถึงควรมีการนำบุคลากรไปร่วมกิจกรรมทางศาสนาในบางโอกาส นอกจากนั้นควรมีกิจกรรมที่สร้างสรรค์ความสามัคคีในหมู่คณะ และท้ายสุดควรมีการกำหนดระเบียบการปฏิบัติต่าง ๆ ให้ชัดเจน 2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านสมาธิ ควรมีการแนะนำในเรื่องการทำสมาธิ และทางโรงเรียน ควรจัดให้มีกิจกรรมการทำสมาธิเป็นประจำ และยังระบุว่าจะทางโรงเรียนควรจัดให้มีการอบรม ด้านการทำสมาธิ 3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านปัญญา ควรมีการปฏิบัติธรรม และสนทนธรรมอยู่เป็นประจำและทางโรงเรียนควรจัดให้มีกัลยาณมิตรคอย

แนะนำ ทางด้านหลักธรรมและควรมีการอบรมบุคลากรให้มีความเข้าใจในหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา ท้ายที่สุดได้ระบุไว้ว่าควรมีการนิมนต์พระภิกษุมาแสดงธรรมเทศนา

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์กรความรู้จากการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของพระนวกะที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพของพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการฝึกอบรม 2. ด้านการศึกษา 3. ด้านการพัฒนาทักษะ 4. ด้านความรู้ 5. ด้านความสามารถ 6. ด้านพฤติกรรม 7. ด้านคุณลักษณะ และ 8. ด้านเจตคติ พระนวกะที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพของพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ดังภาพที่ 1

1. ด้านการฝึกอบรม ได้ทำการศึกษาและวิจัย พบว่า พระนวกะที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้แก่ การเตรียมเนื้อหาและรูปแบบที่ใช้ในการฝึกอบรมให้ครอบคลุม เพิ่มทีมงานพระวิทยากรที่ถ่ายทอดความรู้ และให้มีการติดตามประเมินผลการฝึกอบรม เพื่อนำไปปรับปรุงในการฝึกอบรมครั้งต่อไป

2. ด้านการศึกษา ได้ทำการศึกษาและวิจัย พบว่า พระนวกะที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้แก่ ควรให้เจ้าอาวาสแต่ละวัดควรปรับความรู้เฉพาะสงฆ์ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ควรมีการคัดสรรพระวิทยากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญที่สามารถแนะนำแนวทางการศึกษาและสนับสนุนทุนการศึกษาต่อทั้งสายสามัญและบาลี

3. ด้านการพัฒนาทักษะ ได้ทำการศึกษาและวิจัย พบว่า พระนวกะที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้แก่ ควรมีการสนับสนุนพระนวกะให้ต่อยอดความรู้ที่มีอยู่มากยิ่งขึ้น โดยพระอาจารย์ผู้มีความรู้และประสบการณ์เพื่อแนะนำแนวทางแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาตนเอง

4. ด้านความรู้ ทักษะ ได้ทำการศึกษาและวิจัย พบว่า พระนวกะที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้แก่ ให้เจ้าอาวาสหรือพระที่เลี้ยงคอยถ่ายทอดความรู้ให้แก่พระนวกะเสมอ ในช่วงเข้าพรรษาควรเพิ่มตารางการเรียนรู้ให้ต่อเนื่องสม่ำเสมอเพื่อนำไปสอบ และสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ คณะสงฆ์อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ควรมีทีมงานพระอาจารย์ที่มีความรู้ในด้านต่าง ๆ หมุนเวียนจัดอบรมให้แก่พระนวกะในพื้นที่

5. ด้านความสามารถ ได้ทำการศึกษาและวิจัย พบว่า พระนวกะที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้แก่ เจ้าอาวาสควรลงมาให้ความสำคัญและเอาใจใส่กับพระบวชใหม่ ถึงแม้ระยะเวลาในการบวชน้อย ให้ปฏิบัติตนให้สมกับการเป็นภิกษุ อันนี้ก็สามารถช่วยคณะสงฆ์ได้ ต้องเปิดโอกาสและพื้นที่ให้พระใหม่ได้แสดงความสามารถที่มี

6. ด้านพฤติกรรม ได้ทำการศึกษาและวิจัย พบว่า พระนวกะที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้แก่ เจ้าอาวาส ต้องคัดกรอง สัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อทราบถึงเจตนาในการบวช เพื่อเป็นข้อมูลส่วนบุคคลในการพัฒนาพฤติกรรม มีการชี้แจงทำความเข้าใจถึงหน้าที่ส่วนตนและส่วนรวม

7. ด้านคุณลักษณะ ได้ทำการศึกษาและวิจัย พบว่า พระนวกะที่มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้แก่ เจ้าอาวาส หรือพระพี่เลี้ยงต้องเอาใจใส่ให้ความรู้อบรมพระวินัยแก่พระนวกะอยู่เสมอ พระบวชใหม่ยังต้องอยู่ในสายตาการดูแลของเจ้าอาวาสหรือพระพี่เลี้ยงอย่างน้อยในระยะเวลาพรรษาแรก

8. ด้านเจตคติ ได้ทำการศึกษาและวิจัย พบว่า พระนวกะที่มีความคิดเห็นต่อ การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ได้แก่ เจ้าอาวาสหรือพระพี่เลี้ยงให้ความรู้ข้อมูลวัตถุประสงค์ในการบวชในเชิงขยาย มีการเอาใจใส่อบรมให้ความรู้การเป็นอยู่เยี่ยงสมณะ และสนับสนุนในด้านการศึกษาอยู่เสมอ ดังภาพที่ 1

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เข้าประชุมหารือเชิงนโยบายในการปรับปรุงแบบวิธีการในการฝึกอบรมพระนวกะ เพื่อให้ครอบคลุมทั้งเนื้อหาและข้อมูลเกี่ยวกับพระบวชใหม่ และแนวทางการขยายระยะเวลาในการบวชให้นานขึ้น

2. ควรมีการจัดทีมงานพระวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอดความรู้แก่พระนวกะ

3. มีการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา นวัตกรรม สามัญ บาลี ปาฏิโมกข์ แนะนำแนวทางให้ความรู้ถึงประโยชน์ของการศึกษาในแขนงต่าง ๆ ของพระภิกษุ

4. จัดตั้งศูนย์ร้องทุกข์หรือร้องเรียนให้แก่พระนวกะ พระผู้บวชเข้ามาใหม่เพื่อบรรเทาปัญหา ที่ยังหาทางแก้ไขหรือปรับสภาวะแวดล้อมใหม่ ๆ ได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ในการจัดการฝึกอบรมให้แก่พระนวกะ ควรให้เนื้อหาข้อมูลที่เป็นปัจจุบันตามบริบทของพื้นที่ เพิ่มสื่อเทคโนโลยีในการจัดอบรม การจัดสถานที่ให้เหมาะสมไม่ร้อน เข้าออกเป็นระบบระเบียบ เพื่อให้พระนวกะได้รับประโยชน์เต็มที่ในระยะเวลาที่เข้ารับการอบรม

2. มีการประเมินและติดตามผลทุกครั้ง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

3. เพิ่มการอบรมย่อยในระดับตำบล ก่อนนำพระนวกะเข้ามาอบรมรวมกันในระดับอำเภอ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม และมีความเป็นเอกภาพของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ไปศึกษาในพื้นที่อำเภออื่น ๆ ในเขตจังหวัดระยอง เพื่อหาข้อมูลเปรียบเทียบนำไปพัฒนาส่งเสริม การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรนำงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง มาประยุกต์ใช้ใน รูปแบบการพัฒนาการจัดการฝึกอบรมพระนวกะโดยคณะสงฆ์ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

3. ควรศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพพระนวกะของคณะสงฆ์ ในแง่ของหลักธรรมและพระธรรมวินัย เพื่อข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่พระบวชใหม่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กัญญา สรรพศรี. (2561). การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ตามหลักไตรสิกขา ของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 19(2), 101-112.

ชญัญญาณัฐ จิณณณัฐชา. (2554). *การพัฒนาบุคคลโดยใช้แนวทางสมรรถนะ* (วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร.

พระธีระเดช เตชธมโม. (2563). แนวทางการพัฒนาอินทรีย์สังวรของพระภิกษุนวกะใน สังคมปัจจุบัน. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 7(1), 30-41.

พระมหาจรัญ พุทธสิริ. (2558). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของคณะสงฆ์ใน อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสารณียธรรม* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระมหาวิเชียร ปญญาวิชโร. (2554). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักไตรสิกขา: กรณีศึกษาโรงเรียนวิถิพุทธ ในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอภิชาติ ฐานสุโภ และคณะ. (2564). รูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะสำหรับวัดในประเทศไทย. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 81, 26-39.
- วศิน อินทสระ. (2546). *การเผยแผ่ศาสนา*. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- สิทธิ์ บุตรอินทร์. (2533). *พระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุจินตนิท หนูชูสีห์สกุล และคณะ. (2564). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมความสามารถในการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาสำหรับพระภิกษุนวกะ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 9(4), 1620-1621.
- สุทธญาณ โอบอ้อม. (2558). *การพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา (รายงานการวิจัย)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.